

Sygn. akt IV U 1387/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 grudnia 2019 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Tomasz Koronowski

Protokolant: st. sekretarz sądowy Anna Tomaszewska

po rozpoznaniu w dniu 11 grudnia 2019 r. w Elblągu na rozprawie

sprawy z odwołania W. H.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

z dnia 27 września 2019 r., znak (...)

o emeryturę pomostową

oddala odwołanie.

Sygn. akt IV U 1387/19

UZASADNIENIE

Ubezpieczony W. H. wniósł odwołanie od decyzji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 27 września 2019r., znak (...), odmawiającej mu prawa do emerytury pomostowej. Ubezpieczony twierdził, że nie wiedział, iż jego pracodawca nie opłacił składek na Fundusz Emerytur Pomostowych i wniósł o uznanie okresu przepracowanego w charakterze kierowcy karetki ratunkowej za wystarczający do nabycia prawa do emerytury pomostowej. Na poparcie swoich twierdzeń ubezpieczony wniósł o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków oraz z dołączonej do odwołania dokumentacji osobowej.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany wniósł o jego oddalenie. Pozwany powołał się na przepisy ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. z 2018r., poz. 1924 ze zmianami) oraz ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie Dz.U. z 2018r., poz. 1270 ze zmianami; dalej: ustawa emerytalna). Organ rentowy zaskarżoną decyzją odmówił skarżącemu prawa do emerytury pomostowej na podstawie art. 4 wymienionej ustawy, ponieważ nie udowodnił on okresu pracy w szczególnych warunkach, wynoszącego co najmniej 15 lat, przed dniem 1 stycznia 1999r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych lub art. 32 i art. 33 ustawy emerytalnej oraz po dniu 31 grudnia 2008r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej. Na skutek wniesionego odwołania organ rentowy ponownie rozpatrzył uprawnienia do emerytury pomostowej na podstawie art. 4 oraz art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych i w dniu 6 listopada 2019r. wydał kolejną decyzję, którą odmówił prawa do emerytury pomostowej. W tej drugiej decyzji odmówiono prawa na podstawie art. 4 ustawy pomostowej, ponieważ po dniu 31 grudnia 2008r. ubezpieczony nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, gdyż pracodawca nie zgłosił wnioskodawcy jako pracownika zatrudnionego w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Ponadto podstawą odmowy na podstawie art. 4 w związku z art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych było to, że na dzień 1 stycznia 2009r. wnioskodawca nie udowodnił wymaganego okresu pracy w szczególnych warunkach w

rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy (pracy wymienionej w załącznikach nr 1 lub 2), wynoszącego co najmniej 15 lat. Do stażu pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 49 ustawy pomostowej nie został zaliczony okres od 1 listopada 1981r. do 31 grudnia 2008r., ponieważ ubezpieczony nie przedłożył świadectwa pracy, w którym płatnik składek potwierdza, że ubezpieczony w tym okresie wykonywał pracę wymienioną w załączniku nr 1 lub 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Skarżący W. H. urodził się w dniu (...), zatem w dniu (...) ukończył 60 lat.

(bezsporne)

W okresie od (...) do (...) ubezpieczony odbywał zasadniczą służbę wojskową.

W okresie od (...) do (...) ubezpieczony był zatrudniony jako kierowca w Samodzielnym Publicznym Zakładzie (...) w B. w likwidacji, w tym do dnia (...) w Wojewódzkiej Kolumnie (...) Sanitarnego w E. i do dnia (...) w Wojewódzkim Szpitalu (...).

(bezsporne, ponadto dokumentacja osobowa k. 6-82)

W trakcie powyższego zatrudnienia do dnia 31 października 1989r. miejscem wykonywania obowiązków ubezpieczonego był F.. Skarżący realizował karetką przewozy sanitarne pojazdem nieuprzywilejowanym (woził pacjentów Szpitala (...) zgodnie z rejonizacją) oraz inne przewozy osobowe, zgodnie z zapotrzebowaniem Szpitala (woził osoby z administracji Szpitala, w tym jego Dyrektora).

(bezsporne, ponadto podanie o zmianę miejsca wykonywania obowiązków k. 11, pozostała dokumentacja osobowa z okresu sprzed listopada 1989r. k. 53-70, wyjaśnienia skarżącego z rozprawy k. 95)

Od dnia 1 listopada 1989r. do końca omawianego zatrudnienia, tj. do dnia 31 marca 2009r., ubezpieczony wykonywał swoje obowiązki w B., będąc kierowcą karetki pogotowia. Karetek pogotowia w B. w tym czasie było 2 do 3. Większość obowiązków ubezpieczonego polegała na pracy w zespole wyjazdowym, tzn. były to obowiązki kierowcy karetki pogotowia ratunkowego, jednak do zakresu jego obowiązków, podobnie jak do zakresu obowiązków pozostałych kierowców karetek, należały także inne wyjazdy sanitarne – z pielęgniarkami środowiskowymi i realizującymi zabiegi w domach pacjentów. Podczas tych wyjazdów, wykonywanych zwykle w święta i w weekendy, karetki nie miały statusu pojazdów uprzywilejowanych.

(bezsporne, ponadto zeznania świadka P. S. i wyjaśnienia skarżącego z rozprawy k. 96)

W okresie od 1 kwietnia 2009r. do 24 września 2010r. ubezpieczony korzystał z zasiłku chorobowego i świadczenia rehabilitacyjnego, a następnie był uprawniony – i jest nadal – do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy. W trakcie pobierania świadczenia w okresie od 1 lipca 2012r. do 31 października 2012r. skarżący był zatrudniony w Hotelu (...) w B..

(bezsporne, ponadto zaświadczenie z 15 lutego 2013r. w pliku rentowym akt ZUS)

Za okres od 1 stycznia 2009r. wnioskodawca nie był zgłoszony do ubezpieczeń z tytułu pracy w szczególnych warunkach i nie zostały odprowadzone od wynagrodzenia ubezpieczonego składki na Fundusz Emerytur Pomostowych.

(bezsporne)

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Na wstępie należy zaznaczyć, że po przesłuchaniu zawnioskowanych przez skarżącego świadków oraz w świetle zebranej dokumentacji osobowej i wyjaśnień ubezpieczonego, ostatecznie okoliczności faktyczne sprawy okazały się wyjaśnione w zakresie wystarczającym dla stanowczego rozstrzygnięcia. Dowody te i twierdzenia z wyjaśnień nie były kwestionowane, nie ujawniły się przy tym również z urzędu żadne takie okoliczności, które mogłyby wskazywać na niewiarygodność dowodów. W konsekwencji spór stron ograniczał się do oceny prawnej stanu faktycznego.

Wskazać wobec tego należy, że zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych, prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Nie budziło wątpliwości, że skarżący spełnił przesłanki z pkt 1, 3, 4 5 oraz 7. Kwestią sporną pozostawała ocena, czy czynności wykonywane przez skarżącego w ramach zatrudnienia w SPZOZ można zakwalifikować jako pracę w szczególnych warunkach lub pracę o szczególnym charakterze w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych stanowi, że prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy.

Z kolei ust. 3 ww. artykułu wskazuje, że prace o szczególnym charakterze to prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się; wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy.

Należy też przywołać art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, z którego wynika, że w przypadku uznania, iż jeżeli ubezpieczony nie spełnia przesłanek z art. 4 ustawy, to mimo to nabywa prawo do emerytury pomostowej, jeśli:

- 1) po dniu 31 grudnia 2008r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 2) spełnił warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;

3) w dniu wejścia w życie ustawy miał wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Trzeba jednak jednocześnie wyjaśnić, że w przypadku, kiedy osoba ubiegająca się o emeryturę pomostową nie wykonuje pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy „szczególnej” według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do emerytury pomostowej jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy (okres prac) można kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych w rozumieniu dziś obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych) lub o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 3 tej ustawy). Innymi słowy brak podstaw prawnych do przyznania emerytury pomostowej ubezpieczonemu, którego dotychczasowy okres pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze dziś nie może być tak kwalifikowany (tak np. Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 25 kwietnia 2013r. w sprawie III AUa 1857/12).

Sumując dotychczasowe uwagi, należy wskazać, że z pewnością nie może nabyć prawa do emerytury pomostowej taka osoba, która nie legitymuje się żadnym okresem pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, tj. nie wykonywała takiej pracy ani przed 2009r., ani po 1 stycznia 2009r.

Mając na względzie tę regulację, trzeba zauważyć, że praca kierowcy pojazdu uprzywilejowanego została wymieniona w pkt. 9 załącznika nr 2 omawianej ustawy, stanowi więc pracę o szczególnym charakterze. Należy jednak zaznaczyć, że zgodnie z art. 3 ust. 5 tej ustawy, za pracowników wykonujących prace o szczególnym charakterze uważa się pracowników wykonujących w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w ust. 3. Dla uznania, że praca jest wykonywana w szczególnych warunkach niezbędne jest jej rzeczywiste wykonywanie w pełnym wymiarze czasu pracy, tj. codziennie i przez całą przewidzianą dla pracownika dniówkę roboczą. Za taką wykładnią użytego w art. 3 ust. 4 pojęcia „w pełnym wymiarze czasu pracy” przemawia w szczególności to, że ustawodawca związał go ze sformułowaniem „pracowników wykonujących”, co jednoznacznie wskazuje, że pełny wymiar czasu pracy związany jest z rzeczywistym wykonywaniem prac, o którym mowa w ust. 1, w takim właśnie wymiarze czasu pracy. W konsekwencji, w pełni uprawnione jest w tym zakresie odwołanie się do utrwalonej wykładni podobnych pojęć użytych w § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983r., Nr 8, poz. 43 ze zmianami; dalej: rozporządzenie RM z lutego 1983r.), w myśl której praca w szczególnych warunkach, to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów prac wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia (por. wyroku Sądu Najwyższego z 22 lipca 2013r., III UK 106/12 i z dnia 19 stycznia 2016r., I UK 269/15 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 14 września 2018r., III AUa 1380/18).

W ocenie Sądu, pracy skarżącego z okresu od listopada 1989r. do marca 2009r., tj. świadczonej w B., nie da się zakwalifikować jako wykonywanej w pełnym wymiarze czasu pracy w charakterze kierowcy pojazdu uprzywilejowanego. Przesądza o tym okoliczność, że w całym tym okresie do faktycznych obowiązków ubezpieczonego, obok pracy w zespołach wyjazdowych pogotowia ratunkowego, należała praca przy innych przewozach sanitarnych, polegająca na wyjazdach z pielęgniarkami środowiskowymi i realizującymi zabiegi w domach pacjentów, kiedy to kierowana przez wnioskodawcę karetka nie miała statusu pojazdu uprzywilejowanego. W ocenie Sądu nie można przyjąć, aby wyjazdy tego rodzaju miały charakter sporadyczny i przez to nie wpływały na podstawowy zakres obowiązków skarżącego, czyli pracę kierowcy pojazdu uprzywilejowanego. Wniosek taki wypływa stąd, że omawiane inne wyjazdy sanitarne, nawet jeśli stanowiły relatywnie niedużą część obowiązków ubezpieczonego, to jednak należały do obowiązków stałych, z góry planowanych przez pracodawcę do realizacji w ramach normatywnego czasu pracy. W takim wnioskowaniu utwierdza zresztą okoliczność, że pracodawca (SPZOZ w B. w likwidacji) ani nie wydał skarżącemu zaświadczenia o wykonywaniu pracy o szczególnym charakterze za okres sprzed 2009r., o którym mowa w art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych (w świadectwie pracy k.13 zaznaczono tylko wykonywanie pracy w szczególnych warunkach w warunkach rozporządzenia RM z lutego 1983r.), ani też nie zgłosił skarżącego za okres od

stycznia do marca 2009r. do ubezpieczeń z tytułu wykonywania pracy o szczególnym charakterze, a w konsekwencji nie opłacił związanych z takim zgłoszeniem składek na Fundusz Emerytur Pomostowych. Należy zaznaczyć, że (...) w B. w likwidacji został wykreślony z Krajowego Rejestru Sądowego dopiero 9 września 2011r. (w związku z założonym działaniem tego SPZOZ do 31 sierpnia 2011r., zgodnie z § 2 pkt 5 uchwały Nr XVI/73/07 Rady Powiatu (...) z dnia 28 września 2007r. w sprawie likwidacji Samodzielnego Publicznego Zakładu (...)w B.), likwidacja tego (...) nie mogła być zatem przeszkodą w stosownym zgłoszeniu, które powinno było nastąpić do 31 marca 2011r., a najpóźniej przy zakończeniu procedury likwidacyjnej (art. 38 ust. 2, 5 i 6 oraz art. 50 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach pomostowych).

Powyższe rozważania wskazują, że ubezpieczony nie legitymuje się żadnym takim okresem zatrudnienia, który można by zakwalifikować jako wykonywaną w pełnym wymiarze czasu pracy pracę w szczególnych warunkach lub pracę o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych – ani za okres sprzed 2009r., ani za okres od początku 2009r. Tym samym nie mógł on nabyć prawa do emerytury pomostowej ani na podstawie art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych, ani na podstawie art. 49 tej ustawy. To zaś prowadzi do wniosku, że zaskarżona decyzja odpowiada prawu, co skutkowało oddaleniem odwołania na podstawie art. 447¹⁴ § 1 kpc.

Wypada zaznaczyć, że z zebranych w sprawie dowodów można wnioskować tyle, że praca skarżącego z okresu od listopada 1989r. do marca 2009r. daje się zakwalifikować jako praca w szczególnych warunkach w rozumieniu wcześniejszym, tj. przepisów rozporządzenia RM z lutego 1983r., na stanowisku kierowcy pojazdu specjalnego (samochód sanitarny to pojazd specjalny, co wyjaśnił Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w wyroku z 11 lutego 2016r., III AUa 989/15). Z tego faktu może jednak wynikać co najwyżej uprawnienie ubezpieczonego do rekompensaty, określonej w art. 2 pkt 5 i art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych, a podwyższającej emeryturę z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego, nie zaś prawo do emerytury pomostowej.